

Epoki kolejowe w Polsce

I epoka (1842 - 1918)

Pierwsze linie kolejowe na terytorium Polski. Budowa kolei przez prywatne spółki akcyjne. Utworzenie państwowych zarządów kolejowych.

Ia (1842 - 1871)

Budowa pierwszych linii kolejowych na ziemiach polskich (Linia Wrocław Oława, Kolej Warszawsko-Wiedeńska, Kolej Krakowsko-Górnośląska.). Towarzystwa akcyjne.

Ib (1871 - 1918)

Normalizacja parku taborowego. Upaństwowienie prywatnych linii kolejowych.

II epoka (1918 - 1945)

Przejmowanie kolei od państw zaborczych. Organizacja polskiego kolejnictwa. Przebudowa sieci kolejowych (budowa nowych linii). Polskie konstrukcje taboru kolejowego. Początek trakcji elektrycznej. Okres II wojny światowej.

IIa (1918 - 1926)

Okres ustalania się granic i zmian stacjonowania parku taborowego. Tabor oznakowany jeszcze cechami państw zaborczych, ale pod polską administracją.

IIb (1926 - 1939)

Powołanie Polskich Kolei Państwowych (PKP). Tabor oznakowany godłem orła w koronie i znakiem PKP. Budowa pierwszych wagonów pasażerskich o konstrukcji całkowicie stalowej (1928). Wprowadzenie ujednoczonych przepisów oznaczania taboru (1930). Wprowadzenie do eksploatacji pierwszych szybkich wagonów spalinowych (1934). Elektryfikacja Warszawskiego Węzła Kolejowego. Pierwsze lokomotywy elektryczne (1936).

IIc (1939 - 1945)

II wojna światowa. Przejęcie kolei polskich przez Rzeszę Niemiecką i Rosję Radziecką. Włączenie dawnych pruskich dyrekcji w struktury kolei niemieckich. Utworzenie Kolei Wschodniej na terenie Generalnej Guberni.

III epoka (1945-1968)

Odbudowa kolei ze zniszczeń wojennych. Produkcja nowych typów taboru. Odbudowa trakcji elektrycznej. Wprowadzenie trakcji spalinowej na PKP

IIIa (1945-1951)

Nowe konstrukcje parowozów wzorowane na typach przedwojennych i zakupionych parowozach amerykańskich. Produkcja wagonów wzorowanych głównie na typach wojennych. Orzeł w godle traci koronę.

IIIb (1951-1956)

Polskie konstrukcje wagonów. Odbudowa i rozbudowa trakcji elektrycznej. pierwsze lokomotywy spalinowe. Wprowadzenie nowych oznaczeń na wagonach towarowych (1951).

IIIc (1956-1968)

Zakończenie produkcji parowozów dla PKP. Likwidacja 3 klasy w wagonach (1956). Wagony tracą orła. Wprowadzenie ogrzewania elektrycznego w wagonach pasażerskich (1957). Nowe zasady umiejscowienia oznaczeń na wagonach pasażerskich (1958). Wprowadzenie wagonów piętrowych (1959). Rozpoczęcie produkcji wagonów pasażerskich nowej generacji standardu Y według UIC polskiej konstrukcji (1964).

IV epoka (1968-1989)

Wprowadzenie numeracji zgodnej z UIC. Intensywna elektryfikacja szlaków. Zmierzch trakcji parowej. Szczyt przewozowy PKP.

IVa (1968-1974)

Lokomotywy otrzymują duże reflektory. Wprowadzenie ujednoliconego systemu numeracji wagonów pasażerskich i towarowych według UIC (1968). Podwójne oznakowanie typu na wagonach towarowych. Intensywne wycofanie z eksploatacji wagonów pasażerskich i towarowych przedwojennej konstrukcji.

IVb (1974-1980)

Szczyt przewozowy PKP 1977/1978. Budowa Centralnej Magistrali Kolejowej. Okres intensywnej elektryfikacji linii kolejowych. Budowa pierwszych wagonów pasażerskich polskiej konstrukcji według standardu UIC-Z2 (1980).

IVc (1980-1989)

Okres stagnacji i stopniowego spadku przewozów. Wprowadzenie nowych oznaczeń literowych i zakresu numeracji według UIC na wagonach towarowych (1980) i całkowicie nowych oznaczeń literowych na wagonach pasażerskich (1985).

V epoka (1989-2009)

Kryzys i restrukturyzacja PKP. Wyhamowanie inwestycji kolejowych. Przystosowanie linii kolejowych do zwiększenia prędkości. Pojawienie się operatorów prywatnych na sieci PKP.

Va (1989-2001)

Wprowadzenie nowych zasad malowania wagonów pasażerskich. Malowanie czół lokomotyw na żółto. Powstanie i upadek Lubuskiej Kolei Regionalnej. Pierwsze pociągi EC i IC. Zakończenie obsługi planowej trakcją parową (z wyjątkiem węzła wolsztyńskiego). Budowa pierwszych wagonów pasażerskich polskiej konstrukcji według standardu UIC-Z1. Nowe polskie konstrukcje autobusów szynowych.

Vb (2001-2003)

PKP spółką akcyjną. Kolejno prywatni operatorzy. Wydzielenie kolei wąskotorowych ze struktury PKP.

Wprowadzenie nowych koncepcji kolorystycznych malowania wagonów pasażerskich spółki PKP Intercity (2003).

Vc (2003-2009)

Nowe schematy malowań PKP Cargo: dla lokomotyw biało-czerwono-niebieskie, potem dla całego parku taborowego niebieskie z zielonym pasem. Pierwsze lokomotywy wielosystemowe. Nowi prywatni przewoźnicy kolejowi. Początek kolei samorządowych (np. Koleje Mazowieckie).

VI epoka (2009-dziś)

Początek kolei dużych prędkości (KDP). Duże inwestycje kolejowe, w tym modernizacje taboru i nowe projekty (np. Elf, Impuls, Dragon, Gama) oraz remonty linii kolejowych. Kolejne zmiany na rynku prywatnych przewoźników. Nowe koleje samorządowe.

Autorzy: MOROP, gbbsoft
Opracowanie na potrzeby OR: DeMoN